

Kontakty rodziców dzieci 6 i 7-letnich z przedszkolem/szkołą¹

Relacje między nauczycielami i rodzicami mogą być czynnikiem pośrednio wspierającym jakość nauczania uczniów, na co zwracają uwagę zarówno praktycy, jak i osoby naukowo zajmujące się procesem kształcenia (Christopher, 2004; Winiarski, 2000; Mendel, 2007 a, b, Zahorska, 2009). Dobra komunikacja daje możliwość nawiązania prawdziwej współpracy między rodziną a szkołą, czy przedszkolem. Jednocześnie, gdy komunikacja szwankuje, trudno o jakikolwiek rodzaj współdziałania, ma ona więc niejako podstawowy charakter dla budowania współpracy między nauczycielami i rodzicami uczniów. W badaniu 6 i 7-latków zebrano opinie rodziców na temat komunikacji z wychowawcą ich dziecka oraz z innymi przedstawicielami szkoły. Celem badania była identyfikacja typowych wzorów komunikacji nauczyciel – rodzic, w tym: treści, form, kanałów, warunków i efektów komunikacji.

Szczegółowe wątki podjęte w tej części raportu to:

- Formy i częstotliwość kontaktów z wychowawcą dziecka
- Strony inicjujące kontakt
- Uczestnictwo w zebraniach dla rodziców
- Preferencje rodziców dotyczące form i częstotliwości kontaktów
- Tematyka rozmów z wychowawcą
- Klimat rozmów z wychowawcą
- Poziom zadowolenia rodziców z poszczególnych rodzajów kontaktów z wychowawcą i innymi przedstawicielami szkoły

Kontakty z przedstawicielami szkoły/przedszkola

Wśród wszystkich badanych rodziców aż 80% wskazało, że w ich rodzinie najczęściej ze szkołą/przedszkolem kontaktuje się matka dziecka, a zaledwie 6% zadeklarowało, że ojciec. Mniej więcej po połowie i matka i ojciec dziecka kontaktują się ze szkołą/przedszkolem w 14% badanych

¹ Tekst pochodzi z rozdziału raportu z badania 6 i 7-latków na starcie szkolnym: Kaczan, R., Malinowska, K., Rycielski, P. (2014). W: Kaczan, R., Rycielski, P. (red.). *Badanie 6- i 7-latków – rok szkolny 2012/2013*. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

rodzin. Bardzo rzadko inna osoba poza matką i ojcem pozostaje w kontakcie z placówką (1% takich odpowiedzi).

Formy i częstotliwość kontaktów z wychowawcą

Okazało się, że rodzice najczęściej uczestniczą w nieumówionych spotkaniach z wychowawcą – 49% wszystkich rodziców w poprzednim roku szkolnym kontaktowało się w ten sposób z wychowawcą raz w tygodniu lub częściej. Porównując rodziców uczniów 6 i 7-letnich w różnych placówkach edukacyjnych, wśród rodziców 6-latków uczęszczających do „zerówki” w przedszkolu lub do „zerówki” w szkole, najwięcej jest takich, którzy rozmawiają z wychowawcą w każdym tygodniu podczas nieumówionych wcześniej spotkań, prawdopodobnie, gdy odbierają dziecko z placówki (64% i 62%). Z kolei tę formę kontaktu z wychowawcą w szkole raz w tygodniu lub częściej wskazało najmniej rodziców 7-latków uczęszczających do I lub II klasy (kolejno: 38% i 36%). Wśród rodziców 6-latków uczęszczających do I klasy szkoły podstawowej 53% wskazało, że takie spotkania z wychowawcą odbywało w zeszłym roku szkolnym przynajmniej raz w tygodniu. Nieumówione spotkania z wychowawcą odbywają się najczęściej z inicjatywy rodziców – 47% z nich zadeklarowało, że to oni inicjują taki rodzaj kontaktu, z kolei zaledwie 13% rodziców odpowiedziało, że zwykle lub nieco częściej inicjuje taki kontakt wychowawca. Aż 39% rodziców wskazało, że mniej więcej tak samo często oni, jak i wychowawca inicjują nieumówione spotkanie (1% rodziców wybrał odpowiedź „trudno powiedzieć”).

Z kolei w umówionych spotkaniach indywidualnych z wychowawcą 47% wszystkich badanych rodziców nie uczestniczyło wcale w poprzednim roku szkolnym. 27% rodziców rozmawiało z wychowawcą podczas umówionego spotkania kilka razy w roku, 14% - raz w miesiącu, 6% - raz w tygodniu lub częściej i 6% - raz w roku. Nie było różnic między rodzicami dzieci 6 i 7-letnich, niezależnie od placówki, do której dziecko uczęszcza. Pytani o to, z czyjej inicjatywy najczęściej ustalane są spotkania indywidualne, 43% rodziców zadeklarowało, że odbywa się to częściej z inicjatywy wychowawcy, 28% - mniej więcej po połowie z inicjatywy wychowawcy i rodziców, 26% - częściej z inicjatywy rodziców, pozostałe 3% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Również niezbyt częstą formą kontaktu między wychowawcą a rodzicem są rozmowy telefoniczne, aż 51% rodziców zadeklarowało, że w poprzednim roku szkolnym wcale nie kontaktowali się w ten sposób z nauczycielem. Tę formę kontaktu kilka razy w roku wskazało 29% wszystkich rodziców. Raz w miesiącu rozmowy telefoniczne z wychowawcą prowadziło 11% rodziców, raz w roku – 7%. Nie było różnic między rodzicami dzieci 6 i 7-letnich, niezależnie od placówki, do której dziecko uczęszcza.

Z telefonu w codziennych kontaktach z nauczycielem, to znaczy raz w tygodniu lub częściej w minionym roku szkolnym korzystało 3% wszystkich rodziców, były jednak istotne statystycznie różnice między rodzicami dzieci 6 i 7-letnich ze szkół podstawowych. Wśród rodziców 6-latków uczęszczających do I klasy szkoły podstawowej 5% korzystało z telefonu w codziennych kontaktach z wychowawcą, z kolei zaledwie 2% rodziców dzieci 7-letnich z I klasy szkoły podstawowej wybierało tę formę kontaktu z nauczycielem.

Rozmowy telefoniczne inicjowane są zarówno przez rodziców (35% respondentów wskazało, że częściej przez rodziców), jak i wychowawców (31% rodziców odpowiedziało, że to nauczyciele telefonuje do nich), 1/3 rodziców wskazała, że telefonuje raz rodzic, raz nauczyciel. Pozostałe 3% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”).

Rodzice rzadko kontaktowali się z wychowawcą telefonicznie, a także nie używali do tego celu krótkich wiadomości tekstowych (sms) – aż 86% rodziców w zeszłym roku szkolnym wcale nie kontaktowało się w ten sposób z nauczycielem. Jeśli jednak ten rodzaj kontaktów miał miejsce, to nieco częściej z inicjatywy wychowawcy (39%) niż z inicjatywy rodziców (27%), lub po mniej więcej po połowie z inicjatywy jednego i drugiego (27%).

W kontaktach z wychowawcą niezwykle rzadko zdarzają się spotkania poza szkołą/przedszkolem, aż 86% rodziców wcale nie odbywało takich spotkań w poprzednim roku szkolnym. Jeśli takie spotkania miały miejsce, to mniej więcej tak samo często z inicjatywy wychowawcy, jak z inicjatywy rodziców.

Bardzo rzadko używaną formą kontaktu okazała się również poczta elektroniczna. Wśród wszystkich badanych rodziców 90% wcale nie kontaktowało się z nauczycielem w ten sposób. Nie było różnic między rodzicami dzieci 6 i 7-letnich, niezależnie od placówki, do której dziecko uczęszcza. Kiedy jednak używano poczty elektronicznej w kontaktach między rodzicami a wychowawcą, to najczęściej inicjatorem takiego kontaktu był nauczyciel (53%), dużo rzadziej rodzic (18%), a 22% respondentów odpowiedziało, że e-maile wymieniają mniej więcej po połowie z inicjatywy rodziców i wychowawcy.

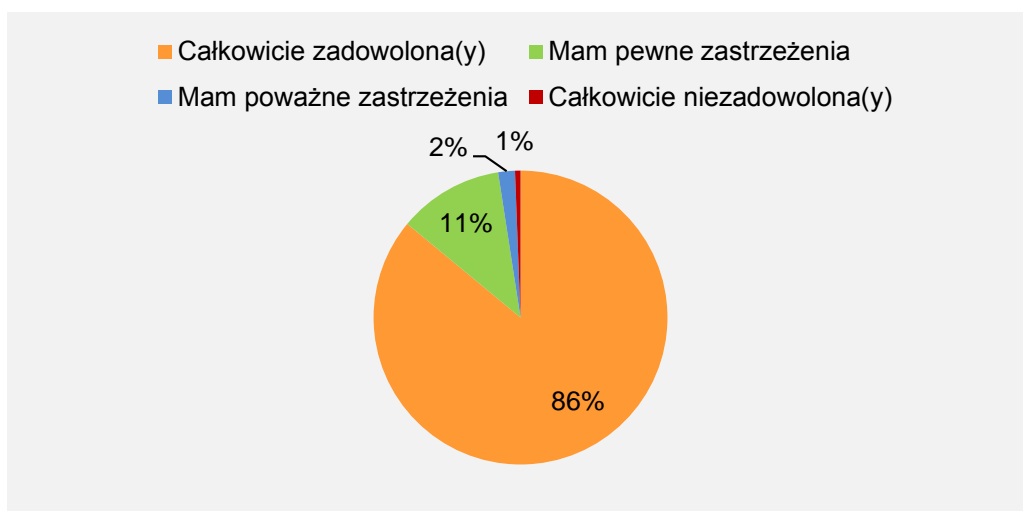
Najrzadziej wskazywaną formą kontaktu z wychowawcą były szkolne fora internetowe, czy portal szkolny – 93% rodziców nie kontaktowało się w ten sposób wcale. W szkołach, w których taki kontakt miał miejsce, odbywało się to częściej z inicjatywy wychowawcy niż rodziców.

Zebrania dla rodziców

Rodzice pytani o uczestnictwo w zebraniach rodziców (wywiadówkach), w większości odpowiedzieli, że są obecni na takich zebraniach zawsze, gdy się odbywają (91%). Nieco rzadziej w zebraniach uczestniczą rodzice dzieci uczęszczających do zerówek (niezależnie od tego, czy zerówka jest w przedszkolu, czy w szkole), częściej rodzice uczniów ze szkoły podstawowej (zarówno rodzice 6, jak i 7-latków). Niecałe 2% wszystkich badanych rodziców uczestniczy w zebraniach rzadko lub nigdy.

Większość rodziców jest całkowicie zadowolona z przebiegu zebrań z rodzicami (wykres1). Nie było różnic w ocenie zebrań między rodzicami dzieci 6 i 7-letnich uczęszczającymi do różnych placówek edukacyjnych.

Wykres 1. Poziom zadowolenia rodziców z przebiegu zebrań dla rodziców (n=2832).

Preferowane formy i częstotliwość kontaktów z wychowawcą

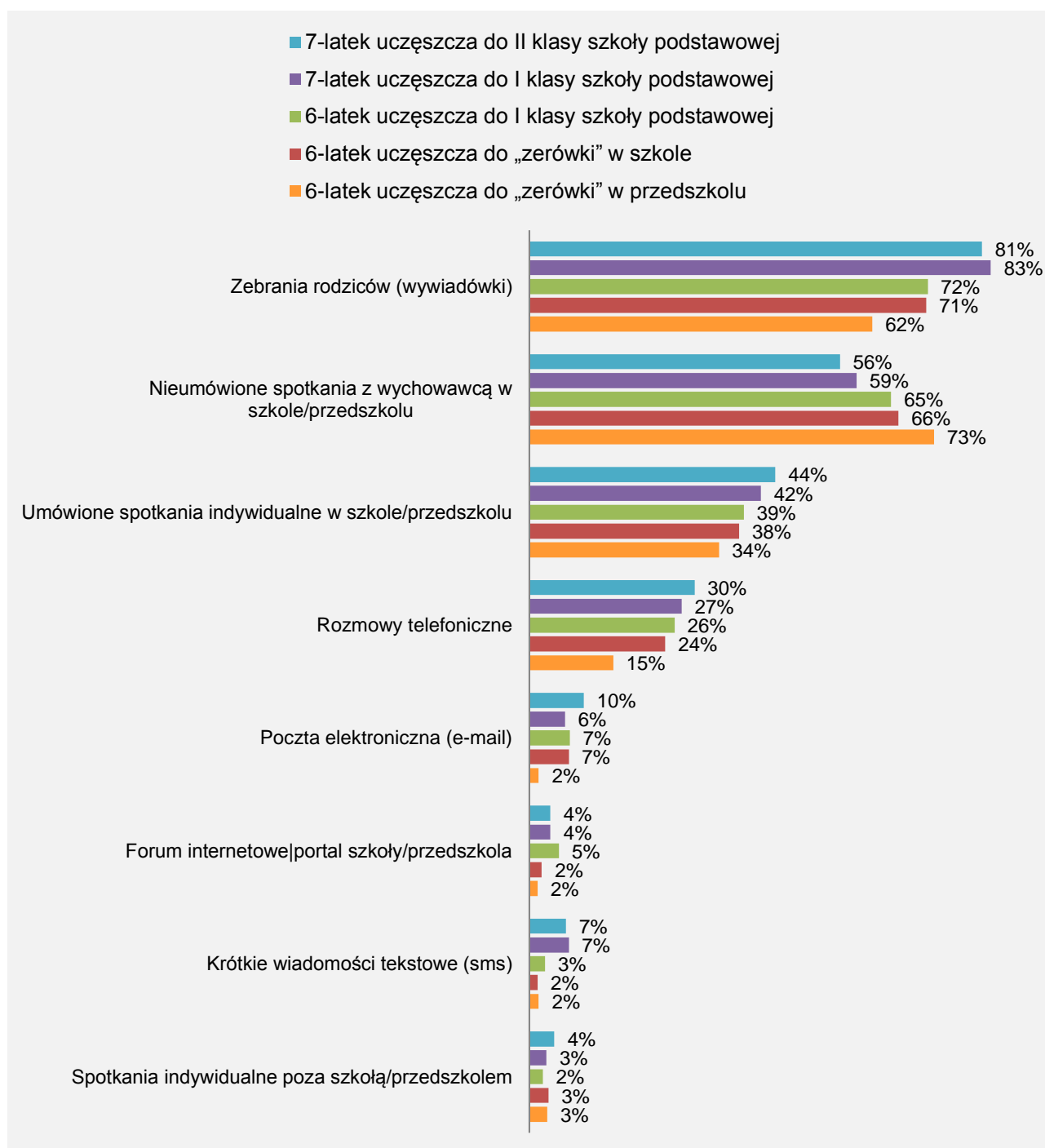
Rodzice zapytani o to, które z form kontaktów z wychowawcą klasy najbardziej im odpowiadają, wskazali przede wszystkim zebrania (75%) i nieumówione spotkania z wychowawcą (64%), a także umówione spotkania z wychowawcą (39%) i rozmowy telefoniczne (25%) (wykres 2).

Wykres 2. Preferowane przez rodziców formy kontaktów z wychowawcą (n=2861).

Okazało się, że są istotne statystycznie różnice w preferencjach dotyczących form kontaktu z wychowawcą między rodzicami dzieci uczęszczających do różnych placówek (wykres 3).

Wykres 3. Preferowane przez rodziców formy kontaktu z wychowawcą w podziale na grupy rodziców 6 i 7-latków uczęszczających do różnych placówek edukacyjnych (n=2861).

Zebrania z rodzicami najczęściej preferują rodzice uczniów uczęszcujących do szkoły podstawowej, w szczególności 7-latków, zarówno w I, jak i II klasie (kolejno 83% i 81%), natomiast najrzadziej wskazywali na zebrania rodzice 6-latków uczęszcujących do „zerówki” w przedszkolu (62%).

Z kolei nieumówione spotkania z wychowawcą preferowali wyraźnie częściej rodzice 6-latków uczęszcujących do „zerówek”, zwłaszcza w przedszkolu (73%), najrzadziej rodzice 7-latków w II klasie szkoły podstawowej (56%).

Można zaobserwować, że rodzice 6-latków uczęszczających do „zerówki” w przedszkolu nastawieni są głównie na kontakt indywidualny z wychowawcą, najchętniej na spotkaniu nieumówionym, prawdopodobnie przy okazji odbierania dziecka z przedszkola. Rodzice uczniów w szkole podstawowej, zarówno 6-latków, jak i 7-latków preferują wcześniej zaplanowane kontakty, jak zebrania, czy umówione spotkania i są otwarci na wiele form kontaktu, nie tylko komunikację bezpośrednią, ale też rozmowy telefoniczne, czy pocztę elektroniczną.

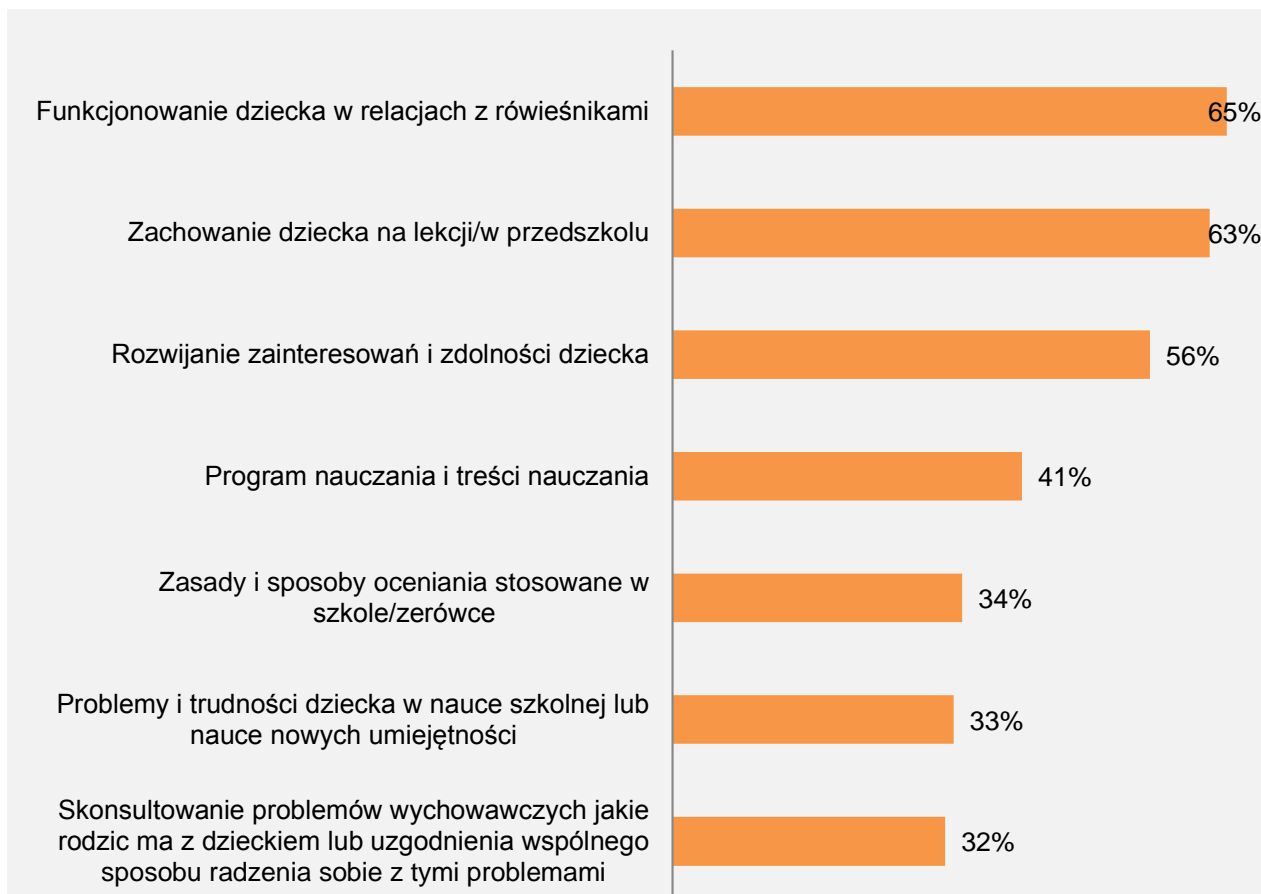
Rodzicom w zdecydowanej większości (93%) odpowiada obecna częstotliwość kontaktów z wychowawcą. Jedynie 6% rodziców zadeklarowało, że potrzebują częstszych niż obecnie kontaktów z nauczycielem, a niecałe 0,5% rodziców uznało kontakty za zbyt częste. Nie zaobserwowano różnic w opiniach na ten temat między rodzicami dzieci 6 i 7-letnich uczęszczającymi do „zerówki” lub szkoły.

Tematyka rozmów z wychowawcą

Wśród tematów poruszanych często lub bardzo często podczas indywidualnych rozmów rodzica z wychowawcą klasy, aż 65% wszystkich badanych rodziców wskazało funkcjonowanie dziecka w relacjach z rówieśnikami, a następny w kolejności temat to zachowanie dziecka na lekcji lub w przedszkolu. Często podejmowanym tematem okazało się też rozwijanie zainteresowań i zdolności dziecka. Problemy w nauce (w tym nauce nowych umiejętności) wskazało nieco ponad 1/3 rodziców, a 34% rodziców nigdy nie rozmawiała na ten temat z nauczycielem (wykres 4).

Wykres 4. Często podejmowana tematyka rozmów rodzica z wychowawcą².

² Rodzice dzieci 6-letnich uczęszczających do „zerówek” w przedszkolu nie odpowiadali na pytanie o częstotliwość pojawiania się w ich kontaktach z wychowawcą dwóch tematów: programy nauczania i treści nauczania oraz zasady i sposoby oceniania stosowane w szkole. Prezentowane na wykresie wyniki dotyczą więc w wypadku tych dwóch zmiennych rodziców dzieci uczęszczających do szkoły (zarówno klas I i II, jak i „zerówki” w szkole). Pozostałe wyniki zaprezentowane są dla wszystkich badanych rodziców.

Analiza nie wykazała istotnych statystycznie różnic w najczęściej podejmowanych podczas rozmów z wychowawcą tematach między rodzicami dzieci 6 i 7-letnich, niezależnie od placówki, do której dziecko uczęszcza. Wyraźna jest tylko pewna nieznaczna tendencja do zmniejszania częstotliwości podejmowania poszczególnych tematów przez rodziców wraz z upływem czasu, gdy dziecko uczęszcza do szkoły – nieco mniejszy odsetek rodziców uczniów 7-letnich uczęszczających do II klasy szkoły podstawowej wskazywał na różne kwestie jako podejmowane często w porównaniu z rodzicami dzieci 6 i 7-letnich w I klasie. Tendencja ta wydaje się naturalna, z upływem czasu wzrasta wiedza rodzica dotycząca zasad panujących w szkole, wiedza o postępach dziecka w nauce, czy sposobach oceniania i zmniejsza się potrzeba bardzo częstego rozmawiania z wychowawcą na poszczególne tematy.

Klimat rozmów i poziom zadowolenia z kontaktów z wychowawcą

Rodzice proszeni byli o ocenę atmosfery, klimatu i możliwości wypowiedzania się na różne tematy podczas rozmów z wychowawcą ich dziecka. Zdecydowana większość respondentów (87%) zadeklarowała, że klimat ich rozmów z nauczycielem najlepiej oddaje stwierdzenie: *Ja i wychowawca jesteśmy równoprawnymi partnerami w rozmowie i każdy ma możliwość wypowiedzenia swoich poglądów, oczekiwań, propozycji*. Część rodziców wskazała odpowiedź: *To głównie wychowawca mówi, a ja słucham, co dokładnie odpowiada moim oczekiwaniom* (8%). Nieco ponad 3% rodziców

wyraziło pewne niezadowolenie z klimatu rozmów, zaznaczając odpowiedź: *To głównie wychowawca mówi, a ja słucham, co nie odpowiada moim oczekiwaniom i brakuje mi możliwości wypowiedzenia swoich poglądów, oczekiwań, propozycji.* W sumie niecałe 2% rodziców zadeklarowało, że podczas rozmów z wychowawcą to oni głównie się wypowiadają, a nauczyciel słucha i dla połowy z tych respondentów taka sytuacja nie jest komfortowa, a dla kolejnej połowy dokładnie odpowiada ich oczekiwaniom.

Kontakty z psychologiem lub pedagogiem szkolnym/w przedszkolu

Większość rodziców nie miała żadnych kontaktów z psychologiem lub pedagogiem w przedszkolu czy szkole dziecka. Tylko 14% wszystkich badanych rodziców kiedykolwiek kontaktowało się z takim specjalistą. Nie było różnic między rodzicami 6 i 7-latków uczęszczających do różnych placówek edukacyjnych w zakresie doświadczeń w kontaktach z pedagogiem/psychologiem. Zdecydowana większość spośród rodziców, którzy mieli kontakt z takim specjalistą jest całkowicie zadowolona z przebiegu tych kontaktów (83%). Osób całkowicie niezadowolonych lub mających poważne zastrzeżenia dotyczące spotkań z psychologiem lub pedagogiem było niecałe 3%.

Podsumowanie

Z badania wynika, że rodzice dzieci na starcie szkolnym są zadowoleni ze swoich kontaktów z wychowawcą oraz innymi przedstawicielami szkoły, czy przedszkola. Potrzeby rodziców dotyczące różnorodnych form komunikacji z nauczycielem, a także częstotliwości kontaktu wydają się być zaspokojone – preferencje rodziców pokrywają się w przeważającej mierze z tym, jak w rzeczywistości przebiegają kontakty z wychowawcą. Rodzice małych dzieci wybierają raczej kontakty bezpośrednie z nauczycielem: spotkania indywidualne, zarówno te umówione, jak i przy okazji oraz zebrania dla rodziców. Rzadziej preferują kontakt telefoniczny czy też przy pomocy poczty elektronicznej.

Przeważająca większość rodziców określa swoje relacje z wychowawcą dziecka jako partnerskie - każda ze stron ma w trakcie rozmowy możliwość wypowiedzenia swoich poglądów, oczekiwań, propozycji.

Dla rodziców dzieci na starcie szkolnym ważne są informacje dotyczące funkcjonowania ich dziecka w grupie rówieśniczej i jego zachowania podczas zajęć w szkole, czy przedszkolu – są to najczęściej podejmowane tematy podczas spotkań z wychowawcą. Na tym etapie edukacji problemy w nauce to kwestie rzadziej poruszane w rozmowach z nauczycielem. Ponad 1/3 badanych rodziców nigdy nie rozmawiała o problemach w nauce z wychowawcą dziecka.